



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

55. Quid significant illa verba, Satisfacta parte, quæ ponuntur in Bulla
Cruciatæ, & in aliis recriptis, & privilegiis, quando datur facultas
absolvendi à censura? Et aliqua supponuntur pro ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Abiileum, & post Bullam. Et quidem si durante Iu-
bileo non adquiret quis ius, vt postea fructum ob-
tineret, quo iure illum posset postea consequi? Ergo
nullum diuinitatis vnâ bram inter Bullam, & Iubileum
quod hoc percipio.

6. Contra secundò: iuxta doctrinam Patris
Bardi, qui incepit confessionem virtute Bullæ, ha-
bet ius vt etiam expirante Bulla absoluat: at si
commisit noua peccata reseruata, non potest à pecca-
tis antecedentibus absolui, quin etiam absoluat ab
illis reseruatis; ergo valet cum illo eodem iure ab eis
absolui. Probo consequentiam: Primò, quia illud ius
non tollitur per hæc noua peccata, nec potest effe-
ctum fortis, nisi à nouis peccatis etiam absolutio præ-
dicatur: Secundò, quia cætenus virtute Iubilei elapsi,
potest quis à peccatis denud commissis absolui, qua-
tenus acquirit ius virtute Iubilei vt absolueretur, &
illud ius per noua peccata non extinguitur, nec po-
test ad effectum perducî, nisi etiam à nouis peccatis
absoluitur; ergo pariter id ipsum in Bulla
continetur.

7. Dicit Pater Bardi, nouum peccatum esse
nouam causam, & ex mente Pontificis Bullam præce-
dentem non extendendi, nisi ad causas pendentes.
Contra, quia absolutio à peccatis antecedentibus
est causa pendens, quæ vt finitur, opus est absol-
uendi à peccatis nouis; atque adeò tota ea confessio su-
mensa est vt causa pendens, etsi aliquod peccatum
sit nouum, cum pro formali causâ pendens sit illud
aggregatum, quod conficit Sacramentum, & in ordine
ad rationem causâ pendens quasi materialiter se ha-
beant noua peccata. Id ipsum in Iubileo cernere est,
quod admittit Pater Bardi: quare eius disparitas inter
Iubileum, & Bullam minus firma est iudicanda. Huc
refert Pater Mendo.

8. Quid verò ego sentiam dicam breuiter, sen-
tentia Patris Bardi magis adharco, sed non existimo
cum ipso sententiam Patris Mendo esse falsam, puto
tamen sua non carere probabilitate; sicut in superiori
Resolutione quoad Iubileum, licet Cardinali Lugo ad-
harctum, contrariam autem sententiam tanquam im-
probabilem non damnauit.

9. Nota hic etiam quod si loquamur de casibus
reseruatis ante finitum tempus Cruciatæ, putat Hen-
riquez lib. 7. cap. 11. num. 3. quod in casu quo Confes-
sarius ex iusta causa non possit perficere Confessionem
habituatam; debet absolue penitentem à reseruatis,
postmodum opportuno tempore reliqua peccata audi-
entis, quia iam Bullæ prolapsa non viget indultum.
Sed ego puto, quod si confessio incipiat tempore
Iubilei, intra terminum scilicet publicationis Bullæ,
potest Confessarius de cætero totam audire peniten-
tiæ confessionem, illumque à reseruatis, & censuris
absolue. Quia causa illa habili fuit tempore cæpta.
Vide Escobar in Theol. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 2. cap. 33.
prob. 64. n. 655. rectè existimat instante anni seu Bullæ
termino, posse Confessarium penitenti maius tem-
pus concedere ad vberiorum peccatorum reseruato-
rum, aut voti emissi recordationem: si huius speciem
memoria non tener, aut illorum numeri non satis re-
cordantur: & post annum Bullæ exactum eum potest à
peccatis reseruatis absolue, & votum commutare.
Hæc elicio iurisdictionem Commissarij, ac ministror-
um Cruciatæ durare, quousque omnes causæ inceptæ
spectantes ad commodum Cruciatæ, finiuntur. Vide
Magist. Galleg. in Bull. c. 9. dnb. 119.

nunc in Bulla Cruciatæ, & in aliis rescriptis, &
privilegiis, quando datur facultas absoluedi à cen-
suris?
Et aliqua supponuntur pro intelligentia huius questionis.
Ex p. j. tract. 9. Ref. 1.

§. 1. **S**uppono contra Hurtadum de Excommunicato.
disp. 15. difficult. 6. num. 19. & disp. 14. diffi-
cult. 5. num. 24. per Bullam Cruciatæ & Regularium
privilegia posse absolui etiam nominatim excom-
municatos, seu denunciatos, satisfacta tamen parte,
& in foro conscientia, vt notat Ludouicus de la
Cruz in Bull. Cruc. disputat. 1. cap. 4. dub. 1. num. 5.
& 7. Sed nunc Explanandum est; quid significent
illa verba, *satisfacta parte*, & respondeo quod Hen-
riquez lib. 7. cap. 13. num. 1. sic ait, Ablatiuus abso-
lutus *satisfacta parte* requirit præmitti eam satisfac-
tionem, quam penitens potest, & sanè si crimen
ocultum sit, (vt si excommunicatus sit ob fur-
tum, aut libellum) posset per Bullam absolui exhi-
bens eam, quam tunc potest cum sufficienti emen-
datione, & idonea pignoris cautione, aut fideiuf-
soria quam si non habet, præstare debet cautionem
saltem iuratoriâ, si pars & iudex longè distent,
apud Indos, & reus habet pecunias, quibus satisfaciat,
satis esset in deposito apud fidelem virum
ponere solutionem, vt per Bullam absolui possit,
aut si obligatio satisfaciendi non est liquida, sed du-
bia, nomine *partis* non intelligitur ipse iudex, cui
fortè ex lege, aut statuto reus in penam debet satis-
factionem pecuniarum: vt pro culpa clandestini matri-
monij debetur pondus argenti: nam eam penam reus
non debet in conscientia, antequam per sententiam
damnetur. Ita Henriquez, & post illum magis fusè
& clarè Villalobos in summ. tom. 1. tract. 6. diffi-
cult. 8. & seq. vbi ita asserit. [Suelese poner vna clau-
sula, en que se dize que puegan, satisfecha la parte
absoluer, Acerca de la qual se ha de aduertir, que
si la descomunion es de tal manera, que no pide
satisfacion de parte, no es necessaria; y assi puede
absoluerse sin ella; y aun si fuesse la satisfacion du-
dosa tanpoco tendria obligacion de satisfacer an-
tes la absolucion, como se colige del derecho, que
en caso dudo mejor es la condiccion del que pos-
see, y por entonce no tiene obligacion de satisfac-
zer, y assi le podran absoluer sin ella como dize Na-
uarro, como proponga de aueriguarlo, como dize
Enrique. Mas si puede satisfacer, y està obligado à
ello, no se puede absoluer, si no es que satisfaga pri-
mero à la parte, como consta de las palabras de la
concession, y lo dizen Caietano, Armilla, y la comun.
Mas pongamos por caso que tiene dineros con que
satisfazer; y està la parte ausente, en tal caso digo que
basta depositarlo en vn amigo, fiel como dize Enri-
quez. Mas si està obliga à satisfacer, y no pue-
de en el fuero exterior, si lo probasse, estaria ob-
ligado el juez à absoluerle, como tienen Couar. Ro-
ta, Enriquez y otros, probandolo per el derecho; y
si el juez fuesse tan rigido, que no lo quisiesse ha-
zer, en tal caso no lo deue hazer el Confessor, porque
no se peruierta el orden, como dize Enriquez con
otros. Mas en el fuere interior audiendo comission
con las palabras dichas, es los mas probable que le
pueden absoluer, aunque no aya satisfecho a la par-
te, con que preste caucion, dando prendas, o fiados, y
sino puede esso, que iure de pagar, que es lo que lla-
man caucion pignoratia, fideiussoria, & juratoria.
Assi lo tienen Medina, Ledesma Fr. Manuel Ro-
driquez, y Suarez. Y en caso semejante (que es
en el articulo de la muerte) lo dize Nauarro, con vna
glosa, y otros que refierte, y es la razon, porque como
dize

Sup. hoc in
fin. Ref. seq.
& inf. in hac
ipfamer Ref.
post med. &
verf. Mas en
el fuero.
Et pro iudi-
ce contero
in hoc textu
in Ref. seq.
§. vitim. ad
med. & pro-
pè fin. huius
Ref. à verf.
Acerca.

Sup. hoc in
duabus Ref.
seq. & in to.
6. et 1. Ref.
30. §. Con-
firmantur.

Sup. hoc fo-
ro inf. in
Ref. 58. &
59. & pro
parte in fin.
Ref. hanc
seq. & sup.
paulò post
init. huius
Ref. verf. &
idonea pi-
gnoris.

RESOL. LV.

Quid significent illa verba Satisfacta parte, qua pa-

N A
B N I A
I I I V V
I I I

Sup. hoc in
Ref. 1. no.
præterita
§. Ideo ex.

Sup. hoc su-
pra ad lin.
23. huius
Ref. veri.
notiue par-
tis, & in alio
§. eius nor.
pro hac
quæst.

dize una regle de derecho, *Ad impossibile nemo obligatur.* Y añade Navarro, quel el que puede satisfacer, mas con incomodidad, vendiendo su hacienda notablemente en menos de lo que vale, no tiene obligacion à ello, si puede dilatarlo sin grande daño del acreedor. Acerca de la misma clausula se ha de advertir, que quando dezimos que se ha de satisfacer a la parte, no se ha de entender por parte el juez, quando la ley manda que el reo se pague alguna pena pecuniaria. [Hæc Villalob. quæ sunt valde notanda, quia casus quotidianus est. Vide etiam Præp. in 3. part. 9. 1. de cens. in comm. dub. 15. num. 114. Rodriguez in Bull. Cruc. §. 9. num. 52. & seq. Coninch disp. 14. dub. 6. Ioan. de la Cruz in direct. conf. par. 2. de excommunic. dub. 5. conclus. 3. & Turrian. de cens. lib. 2. disputa. 39. dub. 21.]

RÉSOL. LVI.

An, qui vigore Bullæ Cruciatæ fuit absolutus ab excommunicatione sine satisfactione partis, teneatur iterum confiteri tanquam non legitime, sed nulliter absolutus?

Et an stantibus verbis Bullæ Cruciatæ, prius satisfacta parte, nomine satisfactionis intelligatur restitutio honoris, fama, vel aliorum bonorum, &c?

Et si talis satisfactio dari non potest, an nunc quis debeat dare cautionem sufficientem, scilicet pignoratitiam, vel fideiussoriam, aut iuratoriã? Ex part. 1. tr. 11. Ref. 22.

Sup. hoc in
Ref. sec. &
in aliis eius
primæ ann.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam docuit Coninch de Sac. disp. 14. dub. 16. num. 211. Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 7. sect. 5. num. 41. Filliuc. tom. 1. tract. 11. c. 9. n. 295. Sayrus de cens. lib. 2. c. 18. n. 10. Henriquez in sum. lib. 7. de Indulg. c. 13. num. 2. Syluester, Caietanus, Atmilla, Corduba cum aliis. Et ratio est; quia Bulla per illam clausulam prius satisfacta parte, restringit potestatem Confessario, & illi præbet sub hac forma.

2. Sed mihi opinio contraria magis arridet, quam tuentur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 33. num. 3. Barbosa in collect. tom. 2. tit. 40. c. 23. n. 3. Valerius in diff. vtriusque fori, verb. Absolutio, diff. 5. n. 5. Auila de censur. part. 2. c. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. qui citat Magistros, Pegna, & Sanch. & Doctorem Acofta; quia, vt multis notat Sanchez, Summus Pontifex per illam clausulam non intelligit, vt malè supponunt aduersarij, inducere nouam formam, nec limitare potestatem; sed tantum admonere Confessarium de sua obligatione; nempe vt non absoluat excommunicatum, nisi prius satisfecerit realiter; vel, si non potest, dederit cautionem satisfaciendi, vt requirit ius commune. Vnde sequitur, suprascriptum excommunicatum iniuste, & cum peccato mortali absolutum, sed tamen validè, vt diximus, posse licitè absolui à peccatis ab alio Confessore, qui potest se gerere cum illo tanquam cum non excommunicato; & quantum ad satisfactionem obseruet regulas generales circa debitores.

3. Norandum est verò pro praxi, stantibus verbis Bullæ prius satisfacta parte; quòd nomine partis intelligitur ille, cui facta est iniuria per illud delictum, per quod inflicta fuit excommunicatio, siue sit persona publica, siue priuata. Ita Henriquez lib. 1. c. 28. num. 1. Bonacina de cens. disp. 1. q. 3. punct. 9. Vnde sub nomine partis non intelligitur Iudex, cui ipso iure applicatur pena pecuniaria, sed tertius inter partes; vnde per Bullam Cruciatæ potest absolui, antequam soluat iura Iudici, seu Tabellioni. Ita Sor. in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post 3. concl. Nominè verò satisfactionis intelligitur restitutio honoris, vel fama, vel aliorum bonorum, vt aduertit Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 7. sect. 5. num. 47. Quid

Sup. hoc in
Ref. præterita,
à lin. 23.
& Verf. no-
mine partis,
& prope fi-
nem, à Verf.
Acerca.

de talis satisfactio realiter dari non possit, tunc debet dare cautionem sufficientem, scilicet, pignoratitiam vel fideiussoriam; quòd si nec hanc potest præstare, det iuratoriã satisfaciendi, cum poterit. Ita Navarro cap. 26. num. 7. & alij. Sed circa præsentem questionem in particulari discutienda sunt aliqua dubia.

RÉSOL. LVII.

An si excommunicatus possit parti satisfacere, & non satisfact, si a Confessario delegato à Bulla Cruciatæ, aut alio privilegio absoluitur, valida sit absolutio? Et an, qui absque dicta satisfactione, aut cautione absoluit excommunicatum, teneatur ad restitutionem damni inde sequuti parti læsæ? Ex part. 5. tr. 9. Resol. 12.

§. 1. **N**egatiuè respondet Turrian. de censuris lib. 2. disp. 24. dub. vlt. vbi sic ait. Si Sacerdos absoluat, non præmissa satisfactione partis, non solum peccabit contra formam privilegij, sed etiam absolutio est nulla, quia forma est obstruenda quoties fieri potest. Ita ille, qui citat Suarez, quibus adde Valquez de excomm. dub. 20. & Coninch de censuris disp. 14. dub. 16. num. 211.

2. Verum ego contraria sententia tanquam probabiliori adhæreo, quam tuctur Tannerus tom. 4. disp. 6. quæst. 10. dub. 6. num. 127. Faber de cens. in 4. sent. dist. 25. quæst. 1. disp. 4. cap. 3. num. 256. Auila de cens. part. 2. cap. 8. disp. 3. dub. 9. & Hurtado disp. 14. de excomm. diff. 5. num. 22. quia dicta additio, nempe satisfacta parte, non limitatur de Legato potestas sed admonetur vt seruet formam iuris communis, quam etiam delegans seruare debet, quia verba privilegij accipienda sunt, sicut verba iuris communis, quando in privilegio non adhibetur speciali cautela, vt non adhibetur in Bulla Cruciatæ, nec in similibus privilegijs. In iure autem communi dicta verba non irritant absolutioem, etiam si eam illicitam reddant, ergo nec in privilegio, ac proinde in privilegio addita tantum admonetur delegatum de obligatione iuris communis: vnde multo melius erit valida absolutio facta à delegato, quando in privilegio conceditur facultas simpliciter, nullo addito, in quo contra Ledesimam communiuntur DD. nec in eo delegans præiudicat parti læsæ, cum deleget sub obligatione seruandæ formam iuris communis, sicut nec præiudicat, qui confert officium Ordinariorum, ex quo conuenit potestas addè amplà, vt absolutio supra dicto modo facta sit valida. Adde tamen eum, qui absque dicta satisfactione, aut cautione absoluit excommunicatum tenetur ad restitutionem damni inde secuti parti læsæ, quia absolvens tenetur ad non absolendum ante prædicta attendendo ad fauorem partis læsæ, vt deducitur ex dictis duobus cap. 2. de sent. excomm. in 6. & ex 18. de verborum significatione.

RÉSOL. LVIII.

An Confessarius electus virtute Bullæ, possit absoluit penitentem, qui non potest parti satisfacere? Et si penitens non possit in totum, an debeat satisfacere in partem?

Et quid est agendum si non potest satisfacere sine graui iactura, & detrimento fama vel status aut suorum bonorum, an in dicto casu non sufficiat præstare cautionem iuratoriã, sed pignoratitiam aut fideiussoriam? Ex part. 1. tract. 11. Resol. 14.

§. 1. **N**egatiuè respondet Corduba tract. de Indulg. quæst. 43. & Ledesima in sum. tom. 1. tr. de excomm.